

N:o 10.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ändrad lydelse af 14 och 29 §§ i nådiga förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl; gifven Stockholms slott den 17 december 1909.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen besluta, att 14 och 29 §§ af nådiga förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl skola från dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, erhålla följande förändrade lydelse:

14 §.

Tillverkare af vin eller öl äfvensom den, som eljest äger att till afhämtning försälja vin eller öl, vare berättigad att, den förre från tillverkningsstället, den senare från försäljningsstället på rekvisition försända dem till köpare; dock må vid sådan försändning dryckerna ej aflämnas annat än inomhus till därstädes boende, vid järnvägsstation eller å fartyg, och skall den, som forslar dem, vara försedd med en af säljaren eller hans befullmäktigade ombud utfärdad och underskrifven förteckning, upptagande, särskildt för hvarje köpare, dennes namn, det ställe där och dagen när dryckerna skola aflämnas samt den försända myckenheten. Såsom ombud, hvarom nyss är sagdt, må ej den, som forslar dryckerna, användas. Nämnda förteckning skall på anfordran af krono- eller polisbetjänt, ledamot af kommunalnämnden eller af kommunalnämnden utsedd person uppvisas.

29 §.

1. Förekomma oordningar i anledning af utskänkning, som enligt 6 § 2 mom. idkas af gästgivare eller skjutsentreprenör, eller varder rättigheten till sådan utskänkning missbrukad, äger Kungl. Maj:ts befallningshafvande förbjuda rättighetens innehafvare att med utskänkingsrörelsen fortsätta eller ock stadga de inskränkningar vid rörelsens utövande, som kunna finnas erforderliga.

2. Förbud må jämväl af Konungens befallningshafvande meddelas mot fortsättande af utskänkingsrörelse, som bedrifves på grund af 6 § 3 mom., då utskänkningen befinnes ske i större omfattning eller på annat sätt än i nämnda lagrum afses.

3. Förekomma oordningar med anledning af sådan försäljning till afhämtning af vin eller öl, som af tillverkare utöfvas å tillverkningsstället, äger Kungl. Maj:ts befallningshafvande stadga de inskränkningar vid rörelsens utövning, som kunna finnas erforderliga, eller ock för viss tid förbjuda dess fortsättande.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Carl Swartz.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 december 1909.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Swartz anförde härefter:
I skrifvelse den 9 april 1908 har Riksdagen ifrågasatt inskränkning i rätten att å tillverkningsställe till afhämtning försälja därstädes tillverkad v. in och öl.

*Riksdagens
skrifvelse den
9 april 1908.*

Med förmålan att vid 1908 års riksdag enskilda motionärer i sådant syfte gjort framställning om ändring i 12 § af nämnda förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af v. in och öl, framhåller Riksdagen i nämnda skrifvelse, att det vore otvifvelaktigt, att den ifrågasatta rätten för tillverkare att utan särskildt tillstånd å tillverkningsstället försälja v. in och öl till afhämtning mångenstädes, i synnerhet vid en del på landsbygden inrättade bryggerier, föranledt oordningar och främjat

oloflig utskänkning. Något verksamt medel att förekomma eller hindra dylika missförhållanden funnes icke gifvet uti gällande författning. Den i 22 § af ofvannämnda förordning Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande medgifna rättigheten att, där särskilda omständigheter föranledde behof af försäljningstidens inskränkning, därom förordna, kunde endast i ringa mån råda bot på nämnda missförhållanden. Och den i 30 § af samma förordning magistrat eller kommunalnämnd medgifna rätten att i där afsedda fall förbjuda rörelsens fortsatta bedrivande omfattade endast sådan försäljning, som bedrefves efter särskildt tillstånd, hvarigenom tillverkare vore från tillämpning af sagda lagrum fritagna.

Det vore därför enligt Riksdagens mening synnerligen angeläget, att lagstiftningen här ingrepe till beredande af möjlighet att äfven mot tillverkare upprätthålla lagens auktoritet, då sådant visat sig behöfligt. Och borde den omständigheten, att någon fått rätt att tillverka vin eller maltdrycker samt förty äfven borde hafva rätt att få försälja dem, icke berättiga honom att obehindradt göra detta på ett sätt, som ledde till sådana oegentligheter som de ofvan berörda.

En i sådant afseende föreslagen lagändring, hvarigenom tillverkare i allmänhet, äfven den, som på ett samvetsgrant sätt skötte sin rörelse, förhindrades att i någon form, således äfven efter rekvisition, utlämna maltdrycker till konsumenterna i mindre belopp än 100 liter, kunde Riksdagen emellertid icke förorda. En sådan åtgärd skulle tillika utgöra ett alltför stort ingrepp i den konsumerande ordentliga allmänhetens nu i stor utsträckning begagnade möjlighet att utau anlita af fördyrande mellanhänder få direkt från tillverkaren sitt behof af maltdrycker fylldt.

En utväg, som däremot torde kunna förordas och som träffade allenast den tillverkare, som missbrukat sin försäljningsrätt, syntes däremot vara att utsträcka nyss ofvärmälda, i 30 § af ofvan åberopade förordning stadgade rätt att förbjuda rörelsens fortsatta bedrivande äfven till sådan försäljning, som här afsåges. Då dylikt förbud alltid skulle, för att äga bestånd, underställas Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning, syntes säkerhet därigenom vinnas mot att denna rätt skulle komma att missbrukas. Måhända kunde äfven något annat sätt utfinnas för att ernå den åsyftade rättelsen härutinnan. Hvad som i sådant hänseende borde göras, syntes emellertid böra underkastas Eders Kungl. Maj:ts utredning och bedömande.

På grund häraf anhöll Riksdagen, att Eders Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser angående den tillverkare af vin och öl tillkommande rätt till försäljning af vin

och maltdrycker till afhämtning, hvarigenom missförhållanden, som i motionen omförmäls, måtte förekommas eller hindras.

Genom nådiga remisser den 21 maj 1908 anbefalldes öfverståthållarämbetet och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga län att afgifva underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens skrifvelse. Öfver de sålunda inkomna utlåtandena samt en af svenska bryggareföreningens verkställande utskott till statsrådet och chefen för finansdepartementet ställd skrift, däri verkställande utskottet gjort särskild hemställan i ärendet, har sedermera kontroll- och justeringsstyrelsen afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och förslag i ämnet. Och öfvergår jag nu att redogöra för innehållet i omförmälda yttranden.

Öfverståthållarämbetet har, med förmälan att, hvad Stockholm be-
träffade, något behof af lagstiftning i ifrågavarande afseende ej förefunnes, ansett sig ej böra förorda bifall till Riksdagens förevarande framställning samt till stöd härför anført följande. Befogenhet för vederbörande myndigheter att meddela förbud mot försäljning till afhämtning från tillverkningsställe af vin och maltdrycker, syntes vara ägnadt att ingifva betänkligheter. Men det syntes ämbetet, som om ett med tillämpning af stadgandena i 22 § 1 mom. af förordningen den 9 juli 1905 angående försäljning af vin och öl — en författning som jag för korthetens skull benämner förordningen — meddeladt förbud att utlämna öl till afhämtning under sådan tid, då en lös befolkning kunde vara af sysselsättningar oförhindrad att i större mängd infinna sig för att afhämta öl, skulle vara ägnadt att ganska väsentligt afvärja de missförhållanden, som kunde förefinnas. Åtnöjdes, man ej med att begränsa försäljningstiden, torde man endast hafva att välja mellan förbud mot försäljning under en viss myckenhet eller förbud mot all försäljning till afhämtning. Det senare syntes icke böra ifrågakomma. Å landet vore redan förbjudet att kringföra vin och öl till försäljning, och afyttrandet af tillverkningen skulle då endast kunna ske genom dryckernas försändande till rekvirenten. Ett sådant sätt skulle dock näppeligen kunna tillfredsställa dem, som i sitt hem måttligt eller sparsamt använde de ifrågavarande dryckerna. Förbud mot varans försäljning i viss mindre myckenhet torde ej vara praktiskt. Emot ett sådant talade erfarenheten af tiolitersbestämmelsen, som icke ansetts böra bibehållas i nu gällande förordning. Såvida bestämmelsen ej skulle verka såsom förbud för den måttlige och sparsamme att använda öl, finge gränsen ej sättas

*Kungl. Maj:ts
befallnings-
hafvandes ut-
låtanden.*

för högt; men en viss mindre myckenhet torde ej verka afskräckande för den, som drefves af begär efter rusdrycker.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Stockholms* län framhåller, att det ej torde kunna förnekas, att en utsträckning af den enligt 30 § af förordningen medgifna förbudsätten för de kommunala myndigheterna skulle kunna för bryggerirörelsen medföra betydande svårigheter och förluster. I de kommunala myndigheternas makt skulle ligga att genom upprepade försäljningsförbud förhindra öltillverkaren att bedrifva sin rörelse. Det syntes förty Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke tillrådigt att göra 30 § tillämplig jämväl i afseende å förenämnda försäljning. Om däremot, på sätt i förordningens 29 § stadgades i afseende å där omförmälda försäljningsrättigheter, rätten att meddela tillverkare förbud för försäljning till afhämtning från tillverkningsstället, då samma försäljning föranledde oordningar och främjade oloflig utskänkning, tillerkändes Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ensam, torde faran för förbudsättens missbrukande vara utesluten; och hemställde förty Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande om lagstiftning i sådant hänseende, i sammanhang hvarmed jämväl erforderlig ändring i 14 § af förordningen torde vidtagas i syfte att tillverkare af vin och öl, som träffades af förbud, fortfarande bibehölles vid rätten att från försäljningsstället på rekvisition försända dem till köpare.

Hemställan i liknande syfte har äfven gjorts af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Uppsala*, *Östergötlands* och *Kalmar* län samt af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Södermanlands* län, som till en början framhåller att rättigheten för tillverkare af öl att utan särskildt tillstånd å tillverkningsstället till afhämtning och utan begränsning till myckenheten försälja därstädes tillverkadt öl vore uppenbarligen för tillverkaren af den allra största betydelse. För den händelse genom strejker eller blockadförklaringar lades hinder mot kringförande eller försändning efter rekvisition af bryggeriets tillverkningar, vore rättigheten att å tillverkningsstället försälja till afhämtning rent af ett lifsvillkor för tillverkaren och därjämte behöflig för den stora allmänhet, som i sådant fall, för undvikande af högre inköpspriser, blefve nödsakad att själf direkt å tillverkningsstället afhämta eller låta afhämta öl för hushållsbehof. Några generella bestämmelser, hvarigenom alla tillverkares hittills medgifna rätt till försäljning å tillverkningsstället af öl af egen tillverkning skulle inskränkas, borde gifvetvis ej ifrågakomma. Men det vore å andra sidan obestriddigt, att denna tillverkarnes försäljningsrätt kunde i enskilda fall missbrukas och medföra för nykterheten menliga följder. Att döma af erfarenheterna inom *Södermanlands* län

syntes fara därför föreligga hufvudsakligast i fråga om bryggerier å landsbygden och särskildt å sådana orter, där andra rättigheter till försäljning af öl vore förbundna med stränga villkor och begränsningar. För stäfjande af sådana missbruk hade myndigheterna för närvarande ej andra maktmedel än de i 22 och 31 §§ af förordningen omnämnda, nämligen dels befogenheten för Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande att, där särskilda omständigheter föranledde behof af försäljningstidens inskränkning, därom förordna, dels befogenheten för polismyndigheter att för bestämdt tillfälle, då oordningar skäligen kunde befaras, förbjuda och förhindra försäljningens utöfvande vid tillfället eller för sådant tillfälle föreskrifva de inskränkningar, som till ordningens upprätthållande kunde finnas nödiga. Dessa maktmedel syntes Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke vara tillräckliga. Det torde därutöfver lämpligen kunna och böra medgifvas Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande befogenhet dels att, om en tillverkares rätt att å tillverkningsstället till afhämtning försälja vin och maldrycker visade sig föranleda oordningar eller främja oloflig utskänkning, stadga sådana inskränkningar i afseende å försäljningen, som kunde finnas erforderliga, dels ock att, i händelse tillverkare ej efterkomme sådana inskränkande bestämmelser eller om groft missbruk af försäljningsrätten förekommit, för viss tid förbjuda försäljning af vin eller öl från tillverkningsstället antingen helt och hållet eller ock, såvidt anginge utlämnande å tillverkningsstället, direkt till köpare, men med bibehållen rätt att afyttra varorna genom kringförande eller försändning efter rekvisition i enlighet med stadgandena i 14 och 15 §§ af förordningen. Därjämte syntes ansvarsbestämmelse böra meddelas för öfverträdande af de inskränkningar, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande funnit skäligt stadga i afseende å försäljningen. Det torde vara all anledning antaga, att den ifrågasatta utvägen med mera eller mindre fullständigt förbud mot försäljning högst sällan om ens någonsin skulle behöfva tillgripas; blotta förefintligheten af ett sådant, ytterst hårdt och ingripande maktmedel torde blifva tillfyllest. Något behof att medgifva äfven magistrater, poliskammare och kommunalnämnder befogenhet att, i likhet med hvad i 30 § af förordningen vore stadgadt, meddela förbud af här ofvan angifna art syntes Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ej förefinnas. Särskildt kunde det befaras, att kommunalnämnder, hvilkas sammansättning kunde komma att bero af tillfälligheter eller agitationer, skulle i ett eller annat fall missbruka ett så kraftigt maktmedel samt därigenom såväl tillskynda vederbörande tillverkare stora, kanske ruinerande

förluster, för hvilka ersättning ej kunde erhållas, som äfven bereda konsumenterna svårigheter och obehag.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Jönköpings* län anför, att kommunerna å länets landsbygd i allmänhet sökt att frigöra sig från rusdrycksförsäljning, men att ölförsäljning till afhämtning emellertid anseeligt ökats vid de bryggerier, som funnes i några större samhällen i länet. Ett par af dessa bryggerier hade äfven, sedan lagstiftningen infört lokalt veto beträffande utskänkning af öl och öltappningsaffärer på landsbygden, blifvit anlagda såsom filialer till ett stort bryggeri i länet. Vid alla dessa bryggerier såldes öl till afhämtning i stor myckenhet, och en mängd af det inköpta ölet utdruckes sedan, till stor förgärlighet för mången, på gator och gårdar eller i parker i samhällena eller ock å landsvägar eller promenader i samhällenas närhet. Emellanåt inträffade då äfven ordningen störande uppträden. Med afseende å filialbryggerier vore det naturligtvis synnerligen svårt att utöfva kontroll öfver att icke moderbryggeriets öl där försålades. Den kommunerna i förordningen tillerkända rätten att förhindra ölförsäljning blefve således illusorisk å de orter, där bryggerier funnits eller anlades. I särskildt hög grad framträdde detta förhållande, då bryggeri anlades på en plats, där kommunen afslagit ansökningar om tillstånd till utskänkning och försäljning till afhämtning, samt därigenom trott sig blifva fri från all rusdrycksförsäljning inom kommunen.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes åsikt borde genom lagstiftningen tillses, att det lokala veto, som redan i lag tilldelats kommunalstämma och kommunalnämnd, då dessa vore af samma mening, ej kunde på ofvannämnda sätt beröfvas en stor del af sin åsyftade verkan.

För sådant ändamål borde till en början öltillverkningen upphöra att vara en fri näring. Bryggeri borde sålunda icke få anläggas, utan att tillstånd därtill erhållits efter kommunalmyndigheternas hörande, och det syntes Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande vara önskvärdt, att de kommunala myndigheterna äfven i detta fall tillerkändes rätt att utöfva lokalt veto enligt de grunder, som i 7 § 4 mom. och 13 § 3 mom. i förordningen vore angifna beträffande där omförmälda ölförsäljningsrättigheter. Vidare torde innehafvare af redan befintliga bryggerier böra förbjudas annan rätt att sälja öl till afhämtning än att dels på rekvisition försända öl till köpare enligt 14 § i förordningen och dels i stad kringföra öl enligt 15 § i förordningen. Mot stadgande af sistnämnda beskaffenhet hade visserligen anmärkts, att vid strejk bland utkörare vid ett bryggeri all försäljning därifrån måste upphöra, men

detta vore tydligen ett undantagsförhållande, som ej borde hindra nämnda stadgande, då det eljest vore ändamålsenligt.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Kronobergs* län anför, att det vore uppenbart, att den försäljning till afhämtning, som utöfvades af tillverkare, lika lätt kunde leda till missbruk och oordningar, som den försäljning, hvartill särskildt tillstånd jämlikt 13 § af förordningen erhållits. I synnerhet torde detta vara fallet vid landsbygdens mindre bryggerier. Någon anledning till tvekan hos lagstiftarne att i förevarande hänseende likställa tillverkare med andra försäljare af dessa drycker torde icke föreligga, enär den försäljning till afhämtning, hvarom här vore fråga, icke vore af någon väsentlig ekonomisk vikt för tillverkaren. Dennes rätt till försäljning efter rekvisition skulle icke beröras af den ifrågasatta strängare bestämmelsen. Och hemställer Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, att 30 § 2 mom. i förordningen blefve ändrad i syfte, att den försäljning till afhämtning, som utöfvades af tillverkare, måtte kunna i förekommande fall förbjudas.

I samma riktning hafva yttrat sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Malmöhus*, *Hallands*, *Göteborgs* och *Bohus*, *Skaraborgs*, *Värmlands*, *Västmanlands*, *Kopparbergs*, *Gäfleborgs*, *Västernorrlands* och *Västerbottens* län äfvensom, på sätt jag nu går att angifva, med uttalande af vissa särskilda önskemål, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Gottlands*, *Blekinge*, *Älfsborgs* och *Jämtlands* län samt slutligen Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Kristianstads* län.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Gottlands* län anför sålunda, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke hyste några betänkligheter mot att föreslå, att stadgandet i 30 § af förordningen utsträcktes att gälla äfven den tillverkare tillkommande försäljningsrättighet. Enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes uppfattning borde de missförhållanden, som jämlikt förenämnda lagrum skulle berättiga till ett förbud för rörelsens fortsatta bedrivande, vara beroende på det olämpliga eller mindre samvetsgranna sätt, på hvilket vederbörande utöfvade sin rättighet, så att härvid icke finge inverka omständigheter, för hvilka rättighetsinnehafvaren icke med skäl kunde göras ansvarig. Med en sådan tillämpning af stadgandet torde vara att förvänta, att förbudet ej drabbade andra än dem, som däraf gjort sig förtjänta.

För att dock i fråga om tillverkare, hvilka ju för sin existens vore beroende af en i möjligaste mån fri afsättning af sina varor, göra ett förbud mindre kännbart, syntes kunna ifrågasättas, att detsamma, där skäl därtill eljest föreläge, inskränktes att gälla allenast försäljning

till afhämtning från tillverkningsstället, men ej försäljning genom kringföring.

Denna mening biträdades af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Älfsborgs* län.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Blekinge* län, som tillstyrker ändring i 30 § af förordningen i syfte att där stadgad rätt att förbjuda fortsatt bedrivande af utskänkningsrörelse jämväl måtte kunna omfattas försäljning af vin och öl från tillverkningsställe, framhåller emellertid, att ett förbud för all försäljning från tillverkningsställe under viss tid kunde blifva för tillverkaren ruinerande och att ordningens återställande mången gång torde kunna åstadkommas blott genom förbud att försälja dryckerna i mindre partier. I följd häraf syntes det Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, att åt stadgandet borde gifvas den formulering, att vederbörande måtte hafva möjlighet att låta förbudet omfatta icke allenast en tidsbestämning utan äfven en kvantitetsbegränsning.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Kristianstads* län anför, att enligt dess åsikt vore den enda tillfredsställande lösningen af förevarande fråga att söka i ett upphäfvande af tillverkarens privilegium att utan särskildt tillstånd försälja sina tillverkningar till afhämtning. I städerna skulle ett upphäfvande af denna försäljningsrätt knappast medföra någon olägenhet för allmänheten, då man väl där mera sällan ginge till tillverkaren för att förse sig med öl eller vin. På landsbygden kunde möjligen någon olägenhet uppstå för dem, som bodde i närheten af ett bryggeri, men då bryggerierna med stor beredvillighet körde omkring sina varor till mera aflägsset boende, skulle det säkerligen icke vara omöjligt för de i grannskapet boende kunderna att få rekvirerade varor sig tillsända. I alla händelser komme olägenheten endast att drabba det fåtal konsumenter på landsbygden, som hade ett bryggeri i närheten, och denna olägenhet torde väl få anses obetydlig, om den ställdes emot den olägenhet och den obillighet, som låge däri, att befolkningen i en kommun, som råkade att hafva ett bryggeri eller en vinfabrik inom sitt område, icke skulle hafva någon möjlighet att, om den så önskade, göra sig fri från öl- och vinförsäljning inom det samma.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Örebro* län framhåller, att enligt 22 § i förordningen Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande vore berättigad att, där särskilda omständigheter föranledde behof af försäljningstidens inskränkning å försäljningsställe, därom förordna. Eders

Kungl. Maj:ts befallningshafvande hade sålunda full frihet att göra alla de inskränkningar i försäljning af vin och öl till afhämtning från tillverkningsställe, som Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande funne skälige. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hade äfven, och alltid med god verkan, begagnat sig af nämnda Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillerkända befogenhet. Då sålunda, enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande, något verkligt behof ej förefunnes att vidtaga någon ändring i förenämnda så nyligen utfärdade nådiga förordning, finge Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i underdånighet hemställa, att Riksdagens i berörda skrifvelse gjorda framställning ej måtte föranleda till någon Eders Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

På i hufvudsak samma skäl har jämväl Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Norrbottnens* län förklarat sig anse tillräckliga skäl för nu ifrågasatta ändringar i förordningen saknas. Ansåges emellertid nödigt, att tillverkares rätt att till afhämtning försälja sina tillverkningar skulle kunna förbjudas, torde, framhåller länsstyrelsen, dylikt förbud icke böra få meddelas af andra än Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Jämtlands* län redogör till en början för nu rådande, hit hörande förhållanden inom länet samt för de åtgärder, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, med tillämpning af 22 § i förordningen, hittills vidtagit i ordningens intresse, samt anför därefter, att ehuruval hvad sålunda förordnats utan tvifvel gjort godt såtillvida, att det från oordningar på grund af ölförsäljning fredat vissa tider på dagen, det uppenbarligen icke varit till fyllest, såsom visade sig däraf att klagomål i anledning af dylik försäljning fortfore. Det vore ock tydligt, att alla öfverklagade olägenheter icke kunde afhjälpas medelst användande af ifrågavarande lagrum, som gäfve Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande allenast rättighet att reglera försäljningstiderna på dagen — icke försäljningsrätten. Enligt nämnda lagrum torde det således icke gå för sig att förbjuda försäljning helt och hållet under någon i författningen tillåten dag; än mindre torde det vara möjligt att göra några inskränkningar eller förfoganden i afseende å platsen eller sättet för försäljningens bedrifvande.

Ej heller torde den i 31 § af ifrågavarande författning Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande medgifna rätten att vid marknad, allmän torgdag, vapenöfningsmöte m. fl. dylika tillfällen, då större folksamling väntades äga rum, förbjuda bedrifvandet af eljest tillåten försäljning af öl kunna i förevarande afseende anses vara af någon större betydelse. Öfverhufvudtaget torde denna rätt, som endast afsåge

»bestämmt tillfälle» och alltså icke här angifna slag af förrättningar i allmänhet, visa sig i tillämpningen skäligen betydelselös. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande befunde sig i allmänhet på för stort afstånd för att kunna själf ingripa; och ett utverkande genom myndigheterna på platsen af ett dylikt förbud från länsstyrelsen torde anses förenadt med alltför stor omgång för att annat än i sällsynta undantagsfall komma till användning. Åtminstone vore detta erfarenheten inom Jämtlands län, där detta lagrum ingen gång kommit till användning, oaktadt behof däraf nog torde gifvits och ortsmyndigheterna af länsstyrelsen gjorts uppmärksamma på stadgandet och uppmanats att påkalla dess anlitande. Då det icke torde kunna komma i fråga att förbjuda tillverkare af öl att försälja sin tillverkning, som ju vore af staten själf auktoriserad, äfven genom afhämtning, kunde Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande för sin del icke tillstyrka det från vissa håll påyrkade totalförbudet mot dylik försäljning. Att åter begränsa denna försäljning till viss angifven minimikvantitet kunde, om denna ej sattes så hög, att den verkade som totalförbud, lätt föranleda till motsatsen af hvad man här ville vinna. De åtgärder, som borde vidtagas, skedde nämligen icke, såsom uppenbarligen från vissa nykterhetshåll afsåges, närmast i nykterhets- utan i ordningsintresse. Det gällde här ej att vinna en eller annan individ åt nykterheten eller att för honom försvåra tillfället att åtkomma öl; utan hvad det gällde vore att hindra, att genom försäljningen allmänna ordningen stördes. Och detta riskerades förnämligast, då en större samling folk samlade sig tillhoppa att förtära öl. Skulle man då nödgas anskaffa en viss större kvantitet, gällde det att göra samlingen och »skramlingen» mera omfattande; den nödiga kvantiteten kunde sannolikt åstadkommas, men drickandet och oordningarna blefve blott så mycket mera omfattande. Därför ansåge sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke heller kunna tillstyrka denna utväg.

Däremot syntes en utsträckning af 30 § 2 mom. i förordningen äfven till här ifrågavarande slag af försäljning hafva skäl för sig. Den fullt ordentlige tillverkaren, hvars rörelse hvilade på ett inom orten verkligen förefintligt behof, som han afsåge att tillgodose, vare sig nu detta skedde genom försändning efter rekvisition eller genom afhämtning, riskerade ingenting. Det vore först, om en tillverkare för att uppdrifva en onaturlig eller obehörig konsumtion utöfvade sin försäljning på ett sådant sätt, att det i själfva verket blefve utskänkning, eller eljest på ett den allmänna ordningen störande sätt, som ordningsmakten hade att ingripa. Och de garantier, som vore gifna för obehörigt intrång eller trakasserier från myndigheternas sida, syntes böra vara

fullt betryggande. Påföljden inträdde först, då oordningarna fortfarande oaktadt förut gjord erinran af vederbörande myndigheter; beslutet skulle inom viss kortare tid underställas Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning; och då här ej föreläge något tillstånd, som kunde återkallas, torde förbudet allenast kunna fastställas för viss bestämd tid; mot länsstyrelsens utslag ägde sedermera naturligen besvärsmått rum till Eders Kungl. Maj:t. Det kunde härutöfver också tänkas, att i förevarande fall garantier mot missbruk kunde än ytterligare stärkas därigenom att förbudsbeslut, som meddelats af kommunal myndighet, icke finge gå i verkställighet, förr än detsamma blifvit af länsstyrelsen fastställdt.

På detta sätt syntes, som borde full trygghet vara vunnen för den ordentlige tillverkarens försäljningsrätt, under det att å andra sidan den oordentlige kunde träffas af verksam laga påföljd, som för honom utgjorde en sporre att tillse försäljningens ordentliga bedrivande, något som han nu kunde underlåta, utan annan risk än att vid vissa särskildt angifna tillfällen ordningsmakten kunde, efter det oordningar redan uppstått, låta stänga hans försäljningslokal eller förhindra försäljningen, till dess den ifrågavarande förrättningen vore slut. Och denna risk torde, i förhållande till den fördel, han kunde erhålla genom en uppdrifven konsumtion, få anses som skäligen betydelselös.

I sin förr omförmälda skrift har svenska bryggareföreningens verkställande utskott till en början förklarat, att det visserligen icke kunde förnekas, att oordningar vid försäljning till afhämtning af öl från en del på landsbygden inrättade bryggerier verkligen förekommit, men att det vore utskottets öfvertygelse, att dessa oordningar inskränkt sig till så få fall, att ett särskildt ingripande i lagstiftningsväg vid en undersökning skulle visa sig obehöfligt. Under erinran att landets till mer än 200 stycken uppgående bryggerier vore belägna inom ett 160-tal kommuner, däraf cirka 70 landskommuner, framhåller utskottet vidare, att det sålunda vore endast ett ytterst ringa antal af rikets kommuner, som berördes af ifrågavarande tillverkarens försäljningsrätt, och att, sedan efter Riksdagens beslut år 1907 såväl de lägsta maltskatteklasserna som den minimikvantitet, hvarför maltskatt måste erläggas, höjdes, bl. a. med hänsyn till försvårandet af uppkomsten af nya bryggerier å landsbygden, någon fara för att detta antal skulle stiga icke torde föreligga.

Svenska bryggareföreningens verkställande utskott.

De helt visst få kommuner, af de berörda 70, som kunde hafva haft någon olägenhet af bryggeriers försäljningsrätt till afhämtning,

syntes, att döma af den motion, som legat till grund för Riksdagens förevarande framställning, hafva varit sådana, där all ölhandel förbjudits med undantag från bryggeriet. Det torde med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke en del oordningar, såsom förtäring på öppen väg eller gata, skulle hafva kunnat undvikas, därest allmänheten haft tillgång till lämpligt utskänkningsställe för att i lugn och ro förtära sina malt-drycker. Oafsedt allt detta komme dock härtill ett för bedömande af föreliggande fråga särdeles viktigt moment, nämligen att förordningens 22 § uttryckligen föreskrefve, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ägde, där särskilda omständigheter föranledde behof af försäljningsrättens inskränkning eller utsträckning, därom förordna, en befogenhet, som Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i en del fall användt sig af äfven gent emot öltillverkare. Utskottet hölle före, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande med användande af denna sin befogenhet skulle kunna förekomma oordningar vid försäljning till afhämtning från tillverkningsstället, då det ju låge i tillverkarens välförstådda intresse att själf, så långt det vore honom möjligt, med alla medel, som stode honom till buds, söka motarbete och afstyra oordningar, enär han ju eljes utsatte sig för risken af ytterligare inskränkning i tiden för sin rörelses bedrifvande.

Den utväg, som i riksdagsskrifvelsen förordades till förekommande af omtalade slag af oordningar, nämligen att utsträcka den i 30 § af förordningen magistrat och kommunalnämnd medgifna rätten att förbjuda sådan ölförsäljningsrörelses bedrifvande, för hvilken utöfvande särskildt tillstånd erfordrades, att gälla äfven tillverkares försäljning, vågade utskottet hoppas icke skola vinna gillande. Dyligt förbud skulle nämligen så ofta kunna af vederbörande kommunala myndigheter utfärdas, att öltillverkarens existens faktiskt och ersättningslöst skulle kunna beröfvas honom, så mycket mer, som det med nuvarande lydelse af 14 § i ölförsäljningsförordningen blefve honom omöjligt att på rekvisition försända maltdrycker, sedan han ej ägde rätt sälja maltdrycker till afhämtning.

Det vore nu visserligen sant att, särskildt i kommuner, där tillräckligt antal försäljningsställen funnes, många bryggerier hade afstått från utöfvandet af sin försäljning till afhämtning och nöjt sig med sin kringföringsrätt, men äfven för dessa bryggerier kunde förbud eller inskränkning i tillverkarens rätt att sälja till afhämtning hafva nog så allvarliga konsekvenser, exempelvis vid en ölutkörarekonflikt, då bryggeriet i afsaknad af eller med inskränkt rätt af nu berörda slag kunde komma att stå så godt som värnlöst i striden.

Utskottet kunde härvid icke underlåta att påpeka, hurusom man vid en mellan bryggerierna och dess arbetare år 1907 utkämpad strid i Göteborg kunde hålla fabrikationen och tappningen af maldryckerna gående, men hade stora svårigheter att kunna forsla dem till kunderna. Ett annat exempel torde också vara förtjänt att andragas. Enskild person eller firma blefve af fackföreningen förklarad i blockad, hvarefter bryggeriets utkörare vägrade att till sådan utlämna maldrycker, men kunde maldrycksbehovet nu täckas genom afhämtning af varan från bryggeriet, hvilket, om ändring af lagstiftningen skedde, skulle försvåras.

Inskränkning af tillverkarnes nuvarande försäljningsrätt skulle ostridigt komma att tillfoga flere bryggerier allvarlig skada. Dessa torde då hafva berättigade anspråk, därest förslaget skulle blifva gällande lag, till ersättning för lidna förluster, och ansåge sig utskottet i detta sammanhang böra erinra om det vederlag, brännvinstillverkare tillerkändes, då minuthandeln för dem genom 1855 års brännvinstillverknings- och försäljningsförordning borttagits. Utskottet hölle före att i flere fall inlösen af bryggeriet blefve nödvändigt, då det ju icke kunde anses billigt att enskilda yrkesidkare i ett förment allmänt intresse skulle förlora hvad de i förlitan på förutvarande lagstadgade ordnings bestånd på sin rörelse nedlagt.

Med hvad sålunda anförts, ansåge sig utskottet hafva påvisat dels att inskränkning i tillverkares rätt att sälja öl till afhämtning ej nu vore af behovet påkallad, dels ock att en sådan inskränkning skulle för en mängd bryggerier medföra svårigheter och förluster, utan att nykterhetssaken därmed torde gagnas; och har utskottet därför hemställt, dels att någon åtgärd för inskränkning af tillverkares nu omförmälda rätt ej måtte vidtagas, dels ock att om sådan inskränkning skulle vidtagas, detta endast måtte ske under beredande af vederlag till de yrkesidkare, som däraf lede skada.

I förr omförmälda underdåniga utlåtande af den 20 nästlidne november har kontroll- och justeringsstyrelsen till en början framhållit, att af de från Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande inkomna yttrandena framginge, att bryggeriernas ifrågavarande försäljningsrätt endast i enstaka fall förorsakat oordningar; i åtskilliga län hade alls inga sådana fall förekommit, hvarför ock öfverståthållarämbetet och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro och Norrbottens län ansett, att ingen ändring i nu gällande bestämmelser vore behöflig; enligt deras åsikt vore nu befintliga bestämmelser fullt tillräckliga.

*Kontroll- och
justerings-
styrelsen.*

Öfriga Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hade tillstyrkt ändring af gällande försäljningsförordning i det af Riksdagen angifna syftet. En del förordade i likhet med Riksdagen en utsträckning af magistrats och kommunalnämnds befogenhet, under det att de öfriga föresloge en ökad befogenhet för Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

För egen del anför kontroll- och justeringsstyrelsen därefter, att, ehuru antalet bryggerier, hvilkas försäljning af öl till afhämtning för- anledt oordningar, ej torde vara synnerligen stort, funne kontroll- och justeringsstyrelsen det ändock kunna vara skäl bereda vederbörande myndighet tillfälle att, när sådant fall föreläge, ingripa till förekommande af dylika oordningars upprepande. I fråga om valet af myndighet, åt hvilken denna befogenhet borde lämnas, ställde styrelsen sig obetingadt på de länsstyrelsers sida, hvilka förordat, att rätten att inskränka bryggeriernas ifrågavarande försäljning borde tillkomma Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande. Den behöfliga ändringen i gällande försäljningsförordning kunde göras genom att i dess 29 § införa ett nytt moment af följande lydelse:

3. Förekomma oordningar med anledning af sådan försäljning till afhämtning af vin eller öl, som af tillverkare utöfvas å tillverkningsstället, äge Kungl. Maj:ts befallningshafvande att stadga de inskränkningar vid rörelsens utöfning, som kunna finnas erforderliga, eller ock för viss tid förbjuda dess fortsättande.

I 14 § af förordningen stadgades, erinrar kontroll- och justeringsstyrelsen vidare, att den, som ägde att till afhämtning försälja vin eller öl jämväl skulle vara berättigad att från försäljningsstället på rekvisition försända dem till köpare. Med bibehållande af denna formulering skulle det kunna hända, att en tillverkare, som blifvit förbjuden att sälja till afhämtning, kunde anses förhindrad att, så länge nämnda förbud gällde, efter rekvisition försända de sålda varorna till köparen. Då tillverkaren genom en sådan tolkning skulle blifva urståndsatt att afyttra bryggeriets tillverkning, hvilket ju vore alldeles orimligt, syntes det vara nödvändigt att omformulera nyssnämnda 14 §, så att dess början komme att lyda:

Tillverkare af vin eller öl, äfvensom den, som eljest äger att till afhämtning försälja vin eller öl, vare berättigad att, den förre från tillverkningsstället, den senare från försäljningsstället på rekvisition försända dem till köparen.

Departements-
chefen.

Rättigheter till försäljning af brännvin liksom ock af vin och öl äro som bekant omgärdade med åtskilliga bestämmelser i ändamål

dels att förekomma missbruk dels ock att, då missbruk yppas, hastigt vinna rättelse.

Vid formuleringen af dessa bestämmelser hafva framför andra två intressen af allmän natur medverkat, nämligen nykterhetens och ordningens. I mån som rättighet är beroende på särskildt tillstånd kunna naturligen nämnda intressen omedelbarligen och i full utsträckning tillgodoses. Tillståndet kan nämligen göras fakultativt och dess fortbestånd sålunda beroende därpå, att genom rättighetens utöfvande nu angifna intressen icke med eller mot innehafvarens vilja åsidosättas. Också torde de bestämmelser, som gifvits beträffande rättigheter, till hvilkas utöfvande tillstånd erfordrats och erhållits, kunna sägas vara ganska tillfredsställande.

När fråga åter blir om försäljningsrättighet, som af innehafvaren utan tillstånd utöfvas, särskildt den rätt till försäljning, tillverkare åtnjuter med afseende å de af honom tillverkade varor, är man inne på ett område, där nykterhetens och ordningens intressen icke kunnat så att säga preventivt tillgodoses i den omfattning som vid tillståndsrättighet. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län har visserligen ifrågasatt, att själfva bryggerihandteringen borde göras beroende af koncession. Ehuru ett sådant förslag egentligen faller utom ramen för den af Riksdagen gjorda framställningen, skall jag dock tillåta mig framhålla, hurusom en dylik åtgärd under rådande förhållanden icke skulle i stort sedt komma att befordra nykterheten. De klagomål, som legat till grund för Riksdagens förevarande framställning, hafva i allmänhet icke utgått från städer och större stadsliknande samhällen, där de större bryggerierna äro att söka, utan från landsbygden. Faran för anläggning af filial- eller småbryggerier å landsbygden torde emellertid numera vara i det närmaste utesluten. Redan med den år 1907 vidtagna förhöjning af minimiskattesatsen för det i brygd använda maltet har uppförandet af nya mindre bryggerier upphört. Så mycket mera torde man hafva anledning antaga att, sedan med innevarande år, vid den allmänna förhöjningen af maltskatten, minimiskattesatsen bestämts till 17 öre för kilogram malt samt bryggeri ändock skall ansvara för ett dagligt minimiskattebelopp af 6 kronor, frestelsen att anlägga mindre bryggerier helt och hållet försvunnit.

Men äfven om man redan hade gjort eller för framtiden gjorde bryggeris anläggande beroende på tillstånd, skulle naturligen återkallelse af sådant tillstånd icke kunna ske under samma enkla former, som återkallelse af tillstånd till försäljningsrättighet. I hvarje fall måste hänsynen till arbetarstammen, till det i bryggeriet nedlagda kapitalet m. m. verka återhållande vid pröfning af fråga om tillstånds återkallande.

Ännu mindre än själfva bryggerihandteringen torde emellertid försäljningsrättighet i samband med tillverkning böra göras beroende af tillstånd. Såsom naturligt är, saknar tillverkning utan rätt att afyttra de tillverkade varorna i stort sedt så godt som allt värde. I anledning häraf måste förstahandsförsäljningen af de tillverkade varorna betraktas såsom ett naturligt tillbehör till själfva tillverkningsrätten. Ser man saken på detta sätt, kan man icke annat än instämma med Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands län därom, att föremålet för den begärda utredningen icke är en nykterhets- utan en ordningsfråga. I sådant afseende må genast framhållas, att man gifvetvis icke kan stillatigande åse, att ordningsmakten står så godt som maktlös gent emot en med tillverkning förenad försäljningsrättighet, som föranleder ordningar.

Af hvad Riksdagen och äfven åtskilliga Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande upplyst, synas emellertid ordningar allt emellanåt vara förorsakade af sådan försäljning af maltdrycker, hvarom nu är fråga. Samtidigt låter det sig icke förnekas, att kraftigt verkande korrektiv häremot för närvarande saknas. Åtgärder böra alltså vidtagas i syfte att förebygga dylika med tillverkningsrättighet förenade olägenheter. Innan jag i sådant afseende afgifver förslag, skall jag tillåta mig att i korthet redogöra för de allmänna bestämmelserna om försäljningsrättigheterna och de i ordningens och nykterhetens intressen därutinnan lämnade restriktiva föreskrifter.

I 6 § af förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl angifvas de fall, där försäljning till förtäring på stället (utskänkning) af vin och öl må äga rum utan särskildt tillstånd. Eljest är utskänkning af dylika varor beroende på tillstånd af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande. Om man från ser s. k. tillfälliga rättigheter, skall yttrande öfver ansökning om försäljningsrättighet inhämtas från vissa kommunala myndigheter. Har ansökning blifvit afstyrkt, i Stockholm af stadsfullmäktige, i annan stad af magistrat och stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga samt på landet af kommunalnämnd och kommunalstämma, kan ansökningen ej bifallas. Tillstånd, hvarom nu är sagdt, lämnas för viss bestämd tid.

Försäljning till afhämtning af vin eller öl må utan särskildt tillstånd jämlikt 12 § utöfvas af den, som i föreskrifven ordning förvärfvat behörighet att till afsalu tillverka vin och öl, å tillverkningsstället i fråga om därstädes tillverkade drycker, samt vidare i samband med rättighet till utminutering af brännvin samt utskänkning af vin och öl.

I andra än nu nämnda fall är rättighet till försäljning till afhämtning af vin och öl beroende på tillstånd. För erhållande af sådant tillstånd gäller, särskildt å landet, i stort sedt hvad nyss sagts med afseende å tillstånd till utskänkning af vin och öl, med iakttagande dock att tillståndet i förra fallet meddelas att gälla tillsvidare, så länge Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ej finner skäl återkalla detsamma.

Enligt 22 §, där allmänna bestämmelser gifvas med afseende å tiden för öppenhallande af utskänkings- och annat försäljningsställe, äger Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande att, där särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, därom förordna. I 28—31 §§ angifves därefter i öfrigt, under hvilka förhållanden och i hvilken ordning försäljning af vin och öl kan förbjudas eller för visst fall inskränkas.

Hvad då först angår utskänkning, som vederbörande äger utöfva utan särskildt tillstånd, angifvas i 29 § vissa fall, då Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande äger förbjuda rättighetsinnehafvare att med utskänkingsrörelsen fortsätta eller ock stadga de inskränkningar vid rörelsens utöfvande, som kunna finnas erforderliga. Vidare lämnas i 31 § viss befogenhet för Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande liksom ock för polismyndighet i stad och kronobetjänt å landet att i vissa angifna fall, hufvudsakligen vid tillfälle, där på grund af större folksamling oordningar äro att befara, för samma tillfälle förbjuda utskänkning eller annan försäljning af vin och öl, sålunda äfven den försäljning, som eljest må äga rum utan särskildt tillstånd.

Hvad beträffar utskänkning af vin och öl, som äger rum efter tillstånd, kan Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande enligt 28 § återkalla utskänkingsrätten, om å utskänkingsstället oordningar visa sig eller osedlighet bedrifves och i följd däraf rörelsens innehafvare icke anses lämplig att vidare förestå rörelsen. Vidare kan magistrat eller kommunalnämnd enligt 30 § förbjuda rörelsens fortsatta bedrifvande, om, oaktadt skedd erinran, oordning eller ofog, hvarom nyss nämnts, å utskänkingsställe förekommer. Magistratens eller kommunalnämndens beslut skall dock underställas Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som, därest tillståndet ej finnes böra återkallas, har att för viss tid fastställa förbudet eller ock upphäfva detsamma.

Tillstånd att till afhämtning försälja vin och öl kan, såsom redan antydts, när som helst af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande återkallas; och gäller i öfrigt med afseende å dylik rättighet hvad i 30 §, enligt hvad nyss nämndes, stadgats i fråga om magistrats eller kommunalnämnds befogenhet att förbjuda utskänkning.

Af hvad nu anförts framgår, hurusom lagstiftningen i nu förevarande afseende, principiellt vill det synas, följt skilda linjer i fråga om försäljningsrättigheter, som utöfvas utan särskildt tillstånd, och dem, för hvilkas utöfvande tillstånd erfordrats.

Vidkommande försäljningsrättighet af förstnämnda slag är det sålunda allenast Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande eller annan offentlig polismyndighet, som kan förbjuda rättighetens fortsatta utöfvande eller föreskrifva inskränkingar med afseende å rörelsens bedrifvande.

Beträffande försäljningsrättighet, för hvars utöfvande tillstånd erfordrats, har, såsom naturligt är, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och polismyndighet en ännu mera vidsträckt befogenhet. Härtill kommer, att med afseende å dylik rättighet viss befogenhet lagts i de kommunala myndigheternas händer.

Från nu omförmälda regler gifves ett undantag, men dock allenast skenbart. När kommunal myndighet interimistiskt förbjuder utskänkningsrörelsens fortsatta bedrifvande, ligger i ett sådant beslut äfven förbud om försäljning till afhämtning, som utöfvas utan särskildt tillstånd, nämligen då denna rätt automatiskt åtföljer den med tillstånd bedrifna utskänkningsrättigheten. En sådan sekundär påföljd kan emellertid näppeligen anses såsom ett undantag från regeln, ity att tillståndet till utskänkningsrätten uppenbarligen inrymmer i sig, utom utskänkningsrätt, jämväl rätt till försäljning genom afhämtning.

Af Riksdagen har såsom en utväg ifrågasatts och af flertalet Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande föreslagits, att korrektivet mot ett mindre tillfredsställande handhafvande af försäljningsrättigheten i samband med tillverkning måtte sökas i utsträckning af den befogenhet, som enligt 30 § af förordningen närmast tillkommer kommunalmyndighet och i andra hand Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande. En ändring i sådant syfte skulle, såsom af den af mig lämnade utredningen framgår, otvetydigt stå i strid med den princip, som hittills följts å ifrågavarande område. Att för det fall, hvarom nu är fråga, frångå nämnda princip, synes mig icke vara af förhållandena påkalladt.

Å ena sidan får icke förbises, att nämnda princip hvilar å den grund, att ett ingripande i rättighet, som utöfvas oberoende af tillstånd, är en för den enskilde långt betydelsefullare och i regel en mera grannlaga sak än ett ingripande i rättighet, hvars utöfvande är beroende af tillstånd. I händelse detta kan sägas om rättigheter af förstnämnda slag i allmänhet, torde det, såsom jag redan antyd, gälla särskildt med afseende å försäljningsrättighet i samband med tillverkning. Äfven

om en sådan rättighet allenast tillfälligtvis förbjudes, kan ett sådant förbud påtagligen få en djupt ingripande betydelse i företagets hela ekonomi. Å andra sidan lärer det icke kunna med fog påstås, att nykterhetens och ordningens intressen blifvit mindre väl tillgodosedda i de fall, där dessa intressen för närvarande tillvaratagas allenast af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och polismyndigheter.

Med hänsyn till hvad sålunda anförts, finner jag mig böra biträda det förslag till ändring af 29 § i förordningen, som kontroll- och justeringsstyrelsen förordat.

Att, såsom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län ifrågasatt, stadga särskilda straffbestämmelser med afseende å den, som öfverträder de inskränkningar, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande kan hafva meddelat beträffande tillverkares rätt till försäljning, synes mig icke erforderligt, i ty att enligt 33 § i förordningen den, som, utan att vara därtill berättigad, till afhämtning försäljer vin och öl, redan är underkastad straff efter samma grunder, som i allmänhet en hvar annan, hvilken utan laga rätt afyttrar dylika drycker.

Hvad svenska bryggareföreningens verkställande utskott anført därom, att bryggeri borde för skada, som åsamkades detsamma genom inskränkning i dess försäljningsrätt, beredas ersättning, torde icke förtjäna afseende. Såsom jag redan angifvit, är här i själfva verket fråga om vidtagande af åtgärder i ordningens intresse. På de i sådant syfte vidtagna åtgärder lära icke kunna grundas några befogade ersättningsanspråk, allrahelst som tillämpningen af därutinnan gifna stadganden i stort sedt torde blifva beroende på tillverkarens egna åtgöranden samt i allt fall, efter hvad jag strax skall visa, de inskränkningar, som kunna ifrågakomma, icke komma att förtaga tillverkaren möjligheten att ändock afyttra sina varor.

På sätt förut framhållits, äger den, som i föreskrifven ordning förvärfvat behörighet att till afsalu tillverka vin eller öl, enligt 12 § i förordningen rätt att, utan särskildt tillstånd, å tillverkningsstället till afhämtning försälja de drycker, som därstädes tillverkas. Den, som äger rätt att till afhämtning försälja vin eller öl, är jämväl berättigad att i viss angifven ordning från bryggeriet på rekvisition försända tillverkade drycker till köpare. De intressen, som skulle tillgodoses genom den föreslagna ändringen af 29 § i förordningen, kunna uppenbarligen icke anses kräfva förbud mot den försäljning af öl, som äger rum efter rekvisition. Riksdagens framställning i ämnet torde också allenast afse att vinna effektiva medel mot ett mindre lojalt eller i allt fall ordningen störande tillvägagångssätt vid försäljning till afhämtning. Såsom kontroll- och

justeringsstyrelsen framhållit, bör i anledning häraf jämväl 14 § undergå någon ändring i formuleringen. Ej heller mot det i sådant afseende gjorda förslaget har jag någon erinran att framställa.

På grund af hvad sålunda anförts och då nya bestämmelser i förevarande afseenden torde böra utan dröjsmål träda i kraft, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen besluta, att 14 och 29 §§ af nådiga förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl skola från dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, erhålla den förändrade lydelse, kontroll- och justeringsstyrelsen, enligt hvad jag redan angifvit, föreslagit.

Denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bil. litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Axel Alexanderson.